

ABOVSKÝ hlásnik

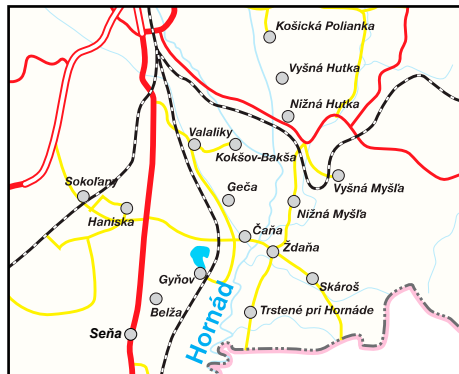
11. ročník, číslo 3, september 2016
www.regionhornad.sk

Na 14 stranách!

Štvrťročník pre obyvateľov, priaznivcov a návštevníkov mikroregiónu Hornád
Vydáva Regionálne združenie obcí Hornád: Belža, Čaňa, Geča, Gyňov, Haniska, Kokšov-Bakša, Košická Polianka, Nižná Hutka, Nižná Myšľa, Seňa, Skároš, Sokolany, Trstené pri Hornáde, Valalíky, Vyšná Hutka, Vyšná Myšľa, Ždaňa.

- Nový kultúrny stánok v Čani
- Na bicykli zo Ždane do Bratislavy
- Stromy trojciferného veku v našom okolí
- Plavec zo Sene dobýva svet
- Kultúrne centrum Abova o nás a pre nás

Čas plný zážitkov

Opäť to všade žilo. Naše obce si teplé mesiace vychutnávali pri oddychu i v práci. V Čani potešila prítomných na Dni obce jedna z najpopulárnejších slovenských speváčok súčasnosti. Obrovskú radosť z vystúpenia Kristíny mali hlavne školáci a školáčky. Mohli sa jej aj dotknúť a pesničky odspievali spolu so svojou obľúbenou hviezdou.

Snímka: Adbin Photo

Civilizačné bremeno

Moderné ľudstvo si zaslúži veľa privilastkov a jedným z nich by mohol byť aj „civilizácia odpadu.“ Často vôbec nemyslíme na to, koľko smetí naše domácnosti vyprodukujú. Skúsme si predstaviť, čo by sa stalo, keby smetiar i týždeň štrajkovali. Najmä v mestách by čoskoro nastala „čistá katastrofa.“

Slovensko zatiaľ nespĺňa požiadavku Európskej únie o triedení odpadu. Namiesto úrovne 20 % sme zatiaľ na slabších 5 percentách.

Aby sa to zmenilo, samotné zákony nestačia. Každý občan, každý človek potrebuje informácie, prečo je správne zaobchádzanie s odpadmi dôležité.

Následne by mal urobiť úpravy vo svojich zvykoch. Nový zákon o odpadoch zaviedol prísnejšie pokuty. Na druhej strane, za odovzdaný kovový odpad sa už nebude vyplácať hotovosť.

Značné bremeno v uplatňovaní zákona leží na našich obciach. Je v našom vlastnom záujme, aby sme urobili, čo zákon – a naša planéta – od nás žiadajú. Či už vyprodukujeme drobný stavebný odpad alebo si kúpime nový elektrospotrebič a potrebujeme sa zbaviť starého.

Čítajte na stranách 4 a 5 nájdete aktuálne články na temu nakladania s odpadom

Vo veľine spaľovne v Kokšove-Bakši

Urobme viac

Milí čitatelia,

aj napriek bežným problémom každodenného života sa neustále pracuje na zvyšovaní jeho kvality. Týka sa to aj nášho nakladania s odpadmi. Nový zákon o odpadoch má za cieľ posunúť Slovensko k vyspelej Európe. Znamená to čo najväčšiu mieru triedeného zberu komunálneho odpadu, jeho následnú recykláciu a zhodnocovanie.

Nová právna norma upravuje financovanie triedeného zberu vyhradených výrobkov a sprísňuje zber a výkup kovových odpadov. Všetky zákonné ustanovenia však splní svoj účel iba vtedy, keď budú zainteresovaní pracovať na spoločnom ciele – a to vrátane Vás, našich obyvateľov. V mikroregióne máme pravidelný zber zmesového komunálneho a drobného stavebného odpadu, pravidelne sa vyváža separovaný zber, dvakrát ročne obce organizujú zber veľkoobjemového odpadu a podľa potreby aj iných komodít. Osobitnú pozornosť si vyžaduje biologický odpad.

V mene všetkých starostiek a starostov sa na Vás obraciam, aby ste sa zapojili do triedeného zberu odpadov, neznečisťovali životné prostredie a nevystavovali sa riziku pokuty za nelegálne uložený odpad. Výsledky potom nedajú na seba dlho čakať a budú v prospech nás všetkých.

František Bartko, starosta obce Trstené pri Hornáde

Sokolany majú opäť dôvod na úsmev

Koniec nekonečného príbehu?

Najvyšší súd dal zrejme definitívnu bodku za roky nedoriešenou „kauzou.“ Právoplatné rozhodnutie znie, že územie, na ktorom sa nachádza obrovský areál U. S. Steelu, nepatrí do katastra Košíc, ale práve k obci v našom regióne, Sokolanom.

Pre košický radnicu to má znamenať od budúceho roka diery v daňových príjmoch asi 1,5 milióna eur. A pre Sokolany, ktoré majú nižšie daňové sadzby, dodatočný príjem asi 700-tisíc. Starosta obce **František Beregszászi** mal zo správ o príleve peňazí do obecnej

kasy veľkú radosť. V prvom rade chce zveľadiť celú obec. „Treba dokončiť kanalizáciu, v zlom stave sú cesty, zostane aj na škôlku. Všetkým nám bude veselšie a ak tie peniaze získame, zorganizujeme oslavy Dňa obce aj s veľkou veselicoou,“ citoval starostu Sokolian denník Nový čas.

Čo plánujú v Sokolanoch za peniaze z daní urobiť:

- opraví cesty, dokončí kanalizáciu, vybudujú novú škôlku
- podporia futbal, zorganizujú viac obecných podujatí
- celkovo zveľadia obec

Nový čas, red

Gyňov: nový fitness park

Vďaka **Erikovi Dudrikovi**, zamestnancovi spoločnosti Slovak Telekom, a Nadačnému fondu Telekom pri Nadácii Pontis získala obec Gyňov 1 000 eur na zakúpenie troch exteriérových fitness strojov. Svoje miesto našli na Detskom ihrisku v obecnom parku.

A to nie je všetko. „Vďaka **Eve Szabóovej**, zamestnankyni spoločnosti Tesco, a Nadácii Tesco sme získali ďalších 1 300 €, ktoré sme použili na zakúpenie ďalších troch exteriérových fitness strojov. Teší nás, že na nich môžu cvičiť deti, mladí, rodičia a dokonca naši seniori,“ popisuje veľkú zmenu k lepšiemu vo svojej obci starostka **Denisa Vargová**.

Pre zaujímavosť, projekt spoločnosti Tesco prebiehal tak, že zákazníci v každom kraji mohli hlasovať za približne desiatku verejnoprospešných projektov, ktoré mal obchodný reťazec podporiť. V Košickom kraji vybrali zákazníci Tesca aj gyňovský projekt.

V obci sú prekvapení, že chýr o malom fitness parku zaujal aj obyvateľov okolitých dedín. „Chodia si k nám zacvičiť. Sme jednou z prvých obcí v mikroregióne Hornád, ktorá sa môže pochváliť takýmto fitness parkom,“ hrdí sa starostka.

O financie na podporu podobného projektu **Starí i mladí - spolu a zdravo** sa z fondu spoločnosti SPP uchádza aj obec Haniska.

ocú, red

Zástupca obchodného reťazca sa prihovril Gyňovčanom a spoločne s nimi prestrihol aj pásku k novému športovému areálu

Krátke správy

Región: Vylepšené webové stránky

Prezentácia obcí vo virtuálnom svete je rovnako dôležitá ako v tom reálnom. Myslia na to obce Košická Polianka, Nižná Hutka, Seňa, Skároš, Sokolany, Kokšov-Bakša či Nižná Myšľa, ktoré do nového šatu obliekli svoje webové stránky. Sú krajšie, farebnejšie, prehľadnejšie a poskytujú aj nové možnosti. Napríklad nová stránka Sene je upravená pre zrakovo postihnutých.

Belža: Nová komunikácia s občanom

Moderné spôsoby komunikácie začali využívať obce Belža, Valaliky a Ždaňa. Správy z úradu sa dostanú k občanom rýchlo a jednoducho na mobilný telefón. Stačí si nainštalovať aplikáciu notifikácie správ z obchodu Google Play. Svojich obyvateľov cez službu SMS-info informujú o dianí aj v Haniske.

Geča: Skultúrna priestor pre ľudí

Obec získala dotáciu vo výške 4700 eur na sadové úpravy verejného priestranstva od Slovenskej agentúry životného prostredia v rámci Programu obnovy dediny. Za obecným úradom vyrastie oddychová zóna. V októbri vysadia zeleň a osadia prvky drobnej architektúry – lavičky a altánok. K existujúcemu detskému ihrisku pre radosť detí pribudnú hojdačky a vláčik.

Hutky: odvodnenie a navigácia

Vyšná i Nižná Hutka získali po 5 000 eur z Programu obnovy dediny. Kým vo Vyšnej Hutke ich využijú na úpravu a odvodnenie cesty na ulici oproti cintorínu, Nižná Hutka buduje informačný systém – ide o navigačné stĺpiky, ktoré umožnia jednoduchšiu orientáciu v množstve malých uličiek.

Monika Floriánová, red

Pozdravuje Valaličanov

105 rokov života

Keď v roku 2011 oslavovala **Anna Šimková** okrúhlu storočnicu, jeden z príbuzných povedal, že babka sa dožijú najmenej 105 rokov. A naozaj. 17. júla 2016 babka Anna slávila neuvěřiteľné stopiate narodeniny. Tí, ktorí mali možnosť osobne jej zablahoželať, boli milo prekvapení, akému fyzickému i duševnému zdraviu sa naša najstaršia občianka teší. V súčasnosti žije u dcéry v Partizánskom. Rada počúva rádio Lumen a živo sa zaujíma o dianie okolo seba. Má úžasný prehľad o všetkých svojich potomkoch, mimochodom je ich vyše sto, vrátane prapravnúčat. Sťažuje sa len na slabší sluch a zrak. Niekoľkokrát mi zdôraznila, aby som pozdravil všetkých vo Valalikoch. Ďakujeme pekne a prajeme zdravie a radosť z každého dňa. Najbližším, ktorí sa o pani Annu starajú, želáme veľa síl a trpezlivosť.

text a foto: Štefan Petrik

Pani Anna v kruhu gratulantov

13. Dni Regionálneho združenia Hornád s novinkami

Motýlie čarovanie

Vskutku sa vydaril hlavný program v slnečnú nedeľu 26. júna v amfiteátri v Skároši, na tohtoročných 13. Dňoch Regionálneho združenia Hornád. Divákovi sa predstavilo takmer 25 (!) prevažne speváckych dievčenských, ženských i mužských skupín. Zaujmal aj moderný program talentovaných dvojíc či jednotlivcov. Živio Riabinuška, Nižnomyšľanka, Paradne ňevesti, Kadlubek, Bakšane, Hut-

čanka, Tatiana Onderíková, Gečanka, Haništanka, Skárošanka, Čerešenka, Hrabov, Fragment DUO, Gyňovčanky, Hutienka, Karoske Befare, Virganeč, Odvážne ženy, Salome Bindová, Ozvena, Klubovčanka, Domovina, tanečný Abovčan i Ščamba!

A určite zabodovali aj novinky: S vlastným stánkom sa napríklad predstavilo Kultúrne centrum Abova. Početní návštevníci si v ňom za po-

moci odborného vedenia uplietli košíček či namaľovali kvetnáč... S vyda- reným programom vystúpili žiaci ZUŠ Valalíky a SZUŠ z Čane. Deti z MŠ v Skároši nielen rozveselili publikum programom Malí klauni, ale ich učiteľky veselými motýľmi vyzdobili veľký priestor pred pódium... A záver? „Zahviezdil“ Marián Čekovský.

Text a foto: Katarína Čániová
Ďalšie foto na www.regionhornad.sk

FS Kadlubek z Valalík pred vystúpením. Deň predtým sa predstavili zvykovým pásmom na Jánskych ohňoch v rámci medzinárodného Cassovia Folkfestu

Na pionierky, družstevníčky a paničky sa zahrali Odvážne ženy z Vyšnej Myšle. Na snímke so starostkou Paulínou Guľášovou (v strede)

Tol'ko radosti pri čarovaní s cukrovou vatou...

Krása ženy...
...a ozdoba muža

◀ Štýlový návštevník Dní mikro- regiónu. Vlado Železnák sa prišiel pozrieť aj na vystúpenie svojich zverejncov zo SZUŠ v Čani

Malí klauni z MŠ Skároš... a výzdoba pódia ich šikovnými učiteľkami

Zákon o odpadoch určuje, čo s pneumatikami či inváznymi rastlinami

Veľá zodpovednosti na obciach

Ako naložiť so starými pneumatikami, odpadom z drobnej stavby alebo pokosenou zlatobyľou? Tohtoročný zákon o odpadoch (79/2015 Z. z., s účinnosťou od 1. 1. 2016) má ambíciu priniesť riešenia. Zohľadňuje ciele Európskej komisie smerom k obmedzeniu skládkovania komunálnych odpadov (KO) a výrazne podporuje recykláciu. Pridáva ďalšie zodpovednosti na plecia obcí, ktoré sú tak ešte viac odkázané na spoluprácu s nami, obyvateľmi. Na druhej strane, obce môžu ušetriť náklady na triedený zber, ktorý prechádza z väčšej časti do zodpovednosti výrobcov.

Prinášame prehľad niektorých novín, ktoré zákon zaviedol:

❑ ilegálnu (čiernu) skládku môže oznámiť obci alebo orgánu štátnej správy odpadového hospodárstva (príslušný okresný úrad) akákoľvek právnická či fyzická osoba,

❑ obec je povinná zabezpečiť **zavedenie a vykonávanie triede-**

Mladí ľudia získavajú približný obraz o množstve odpadu v oblasti Košíc pri exkurzii v kokšov-bakšianskej spaľovni

ného zberu druhov biologicky rozložiteľného odpadu (BRO), kam patrí: kuchynský odpad, jedlé oleje a tuky, BRO zo záhrad, parkov a cintorínov - tzv. zelený bioodpad, ❑ okrem zákazu skládkovania odpadových pneumatík a biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu zo záhrad, parkov a cintorínov sa zavádzajú **ďalšie zákazy:**

- ▶ zákaz skládkovania vytriedeného biologicky rozložiteľného kuchynského odpadu a reštauračného odpadu (od 1. júla 2016), zákaz skládkovania vytriedených zložiek KO, na ktoré sa vzťahuje rozšírená zodpovednosť výrobcov (RZV) - pozri rámček,
- ▶ zákaz zneškodňovať spaľovaním BRO s výnimkou odsúhlaseného prípadu,
- ▶ zákaz spaľovať KO na voľnom priestranstve a vo vykurovacích zariadeniach v domácnostiach.

Podľa novej právnej normy by sa obec mala **dvakrát do roka** posta-

rať o **zber a prepravu objemných odpadov a zložiek KO** z domácností s obsahom škodlivín. To sa nevzťahuje na obce, ktoré majú na území zriadený zberný dvor.

Kalendárový zber alebo zber oddelene zbieranej zložky KO v určenej dobe má obec určiť **všeobecne záväzným nariadením**.

Nakladanie so zmesovým KO a biologicky rozložiteľným komunálnym odpadom, vrátane nákladov za nedôsledné triedenie oddelene zbieraných zložiek KO, hradí obec z miestneho poplatku za KO a drobný stavebný odpad.

Odpadové **pneumatiky** nie sú súčasťou KO, občania ich budú odovzdávať **bezplatne v sieti distribútorov a pneuservisov**, aj tam, kde sa pneumatiky nepredávajú.

Mení sa **definícia drobného stavebného odpadu (DSO)**, ktorým sa rozumie odpad z bežných udržiavacích prác vykonávaných fyzickou osobou alebo pre fyzickú osobu. Platí sa zvlášť miestny

poplatok za každý jeden kilogram DSO, ktorý nie je zahrnutý v ročnom poplatku za KO. Sadzba sa stanovuje od 0,015 do 0,078 eur/kg.

Dôležitou zmenou je i **sprísnenie zberu a výkupu kovových odpadov**. Výkupňa má povinnosť vyplatiť sumu za vykúpený odpad len bezhotovostne, buď na účet alebo formou peňažného poukazu na výplatu. Prevádzkovateľ výkupu musí za výkup odviešť osobitnú daň. Vykúpený kovový odpad musí zhromažďovať po dobu 7 dní. Výkupný priestor musí byť monitorovaný kamerovým systémom a záznam z neho musí byť uchovávaný po dobu najmenej 14 dní.

V spolupráci s Ing. Oľgou Kormošovou, vedúcou odborom starostlivosti o životné prostredie Okresného úradu Košice-okolie, pripravil Anton Oberhauser, foto: Kosit a Ocú Čaña

Niektoré pneumatiky môžu dostať nový život. Chce to len nápad. Jeden sa objavil na dvore Špeciálnej základnej školy v Čani

Od „kolísky“ po „hrob“ - triedený zber v réžii výrobcov

Významnou novinkou v zákone je financovanie triedeného zberu **vyhradených výrobkov** v obciach formou **rozšírenej zodpovednosti výrobcov (RZV)**. Pod vyhradenými výrobkami rozumi-

me **elektrozariadenia, batérie a akumulátory, obaly, vozidlá, pneumatiky a neobalové výrobky**. Rozšírená zodpovednosť znamená, že výrobca je povinný postarať sa o svoj výrobok počas celého

životného cyklu, vrátane odpadu, ktorý z výrobku vznikne. V tomto ohľade poskytujú podporu organizácie zodpovednosti výrobcov (OZV). V našom regióne medzi ne patrí napríklad spoločnosť Na-

tur-Pack. Má oprávnenie poskytovať služby zabezpečovania zberu a zhodnocovania triedeného odpadu z obalov a neobalových výrobkov, z elektrozariadení, použitých batérií a akumulátorov.

Na okraj

„Čierne“ skládky trochu inak

Mnohokrát sme počuli, že vytvárať ilegálne skládky je nepripustné z hľadiska ekologického, estetického a zdravotného. Ale hlavný dôvod si stále akosi neuvedomujeme. Áno, je to hodnota nášho majetku. A naša snaha ho maximálne zveľadiť, znásobiť.

Hodnota nehnuteľností závisí od lokality. Čím je čistejšia, tým sú v nej pozemky a domy drahšie. Predstavme si modelovú situáciu. Dve dediny, rovnako vzdialené od krajského mesta. Jedna vzorovo vyčistená, žiadne čierne skládky, žiadny odpad v potoku, na verejných priestranstvách ani za rodinnými domami. Vzorovo čistá obec. Druhá dedina. Vjazd do obce lemujeme množstvo odpadu, v potoku samé smeti, za každým domom a na verejných priestranstvách to isté.

► Aj desiatky percent

Ako sa to odrazí na cene rodinných domov, záhrad a pozemkov? Asi mi dáte za pravdu, že v prvej dedine bude hodnota nehnuteľností o desiatky percent vyššia. Jej občania budú rádo oveľa majetnejší ako občania druhej, pričom sa rovnako natrápili pri výstavbe rodinných domov, všetci splácajú hypotéky.

Často počujeme ako Švajčiari, Nemci, či Rakúšania pochtivo separujú odpad, ako je tam upratané, čiernych skládok takmer niet. Majú snáď vyššie ekologické povedomie? Nemyslím si. Skôr si uvedomili, že

odpad na ich pozemku alebo v jeho blízkosti im znižuje hodnotu majetku. Chovajú sa rozumne.

Ako sa správame my ako majitelia nehnuteľností? Často mám dojem, akoby nám na našom majetku ani nezáležalo. Bez najmenších výčítiek vyhodíme čokoľvek za dedinu, do potoka uprostred obce, na koniec vlastnej záhrady. Smeti na verejnom priestranstve nám ani nenapadne zlikvidovať. Niektorí majitelia neváhajú doviesť na svoje pozemky tony stavebného odpadu. Vraj si ich tak idú vyrovnáť, ale skôr ich znehodnotia. Neuvedomujú si, že ak budú chcieť raz takýto pozemok odpredať, a nový majiteľ zistí, že na pozemku je odpad, bude žiadať výraznú zľavu. A klesne aj cena okolitých pozemkov.

► Naša vec

Pýtam sa: kto má bojovať proti opustenému odpadu? Starosta? Poslanci? Ekologickí aktivisti? Nielen oni. Ale každý, kto vlastní alebo len sa môže stať vlastníkom nehnuteľností, musí nakladať s odpadom v súlade so zákonom. Pochtivo separovať a bojovať proti čiernym skládkam za čo najčistejšiu obec. Pretože čistá, upravená obec znamená drahšie nehnuteľnosti a bohatších občanov. Ak si to uvedomíme, čoskoro vyriešime problém s odpadmi.

Lubomír Vranka, starosta Skároša

Minianketa so starostami

Počítate v obci od budúceho roka (alebo v neďalekej budúcnosti) so zvýšením miestneho poplatku?

Ján Kokarda, Ždaňa: Podľa legislatívy musí obec spočítať objektivný náklad za likvidáciu odpadov ročne a podľa toho určiť výšku poplatku. Nesmie odpad dotovať. Správne separovanie môže znížiť náklady. Dnes však vidíme nárast nákladov za vývoz stavebného a veľkoobjemového odpadu, takže je ťažké predpokladať, či sa nám podarí udržať výšku poplatku aj k 1. 1. 2018.

Mária Szászfaiová, Nižná Hutka: U nás sa pre rok 2017 poplatok meniť nebude.

Lubomír Vranka, Skároš: Výška poplatku za zmesový KO závisí od množstva odpadu, ktorý občania vyprodukujú a od ceny za zneškodnenie odpadu, ktoré zabezpečuje spoločnosť Kosit. Občania môžu ovplyvniť výšku poplatku. Hlavnou výzvou do budúcnosti je nájsť spôsob, ako ich motivovať čo najviac sa zapojiť do separovaného zberu odpadov. Toto je cesta, ako znížiť náklady obce.

ao

„Botanické“ okienko

Invázne rastliny, škodlivá krása

Žlté súkvetia zlatobyľu, ozdobné listy pohánkovca. Okrasné rastliny parkov a záhrad sa premenili na škodlivé invázne rastliny. Kvôli vysokej reprodukcii podzemkami a desaťtisícami semien sa rýchlo šíria do okolia – až natoľko, že ohrozujú a vytlačujú pôvodné druhy rastlín a menia charakter biotopov. Znehodnocujú pozemky, poškodzujú povrchy ciest, vytvárajú nepriechodnosť korýt vodných tokov. Niektoré majú negatívny dopad na zdravie ľudí. Zlatobyľ a ambrózia palinolistá sú alergény, boľševník obrovský vyvoláva silné kožné poranenia.

V súčasnosti vytvárajú rozsiahle porasty hlavne na opustených priestranstvách. Podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny je vlastníkom pozemku povinný invázne druhy odstraňovať na vlastné náklady spôsobmi podľa vyhlášky MŽP SR č. 24/2003 mechanickým ničením alebo chemickým postrekom, najlepšie v počiatočnom štádiu výskytu a pred

tvorbou semien. Za neodstránenie môže orgán ochrany prírody uložiť pokutu do výšky 3 319,39 eur fyzickej osobe a do 9 958,17 eur právnickej osobe a podnikateľovi. Pre ochranu prirodzeného druhového zloženia ekosystémov je zakázané invázne druhy držať, prepravovať, dovážať, pestovať, rozmnožovať (aj v záhradách, záhradkárskech osadách či parkoch) alebo obchodovať s nimi, ako aj s ich časťami alebo výrobkami z nich, ktoré by mohli spôsobiť samovoľné rozšírenie invázneho druhu.

Podľa platnej legislatívy sa za invázne druhy považujú: ambrózia palinolistá, glejovka americká, pohánkovce, slnečnica hľuznatá, boľševník obrovský, netýkavka žliazkatá, zlatobyľ kanadská/obrovská pajaseň žliazkatý, beztvarec krovitý, kustovnica cudzia a javorovec jaseňolistý.

Viac na www.sopsr.sk/invazne-web

Monika Floriánová,
foto: Karol Dzugas

Zlatobyľ sú niekde celé lány. Aj v chotároch našich obcí zaberá stále väčšie výmery pôdy. Výnimkou nie je ani Košická Polianka

Vedeli ste, že...?

- Agát biely je veľmi agresívny a zhoršuje kvalitu pôdy.
- Jedna rastlina boľševníka vyprodukuje desaťtisíce semien.
- Pajaseň žliazkatý je schopný preraziť výhonky aj cez základy budov. Jeho korene obsahujú jedovaté látky.

Oslávili koncertom

Valalická ZUŠ má 40

Základná umelecká škola Valalíky si v tomto roku pripomína 40. výročie svojho vzniku. Slávnostný koncert sa konal dňa 2. júna v miestnom kultúrnom dome. Ponúkol kvalitný, bohatý a pestrý program, na ktorý sa žiaci a pedagógovia dlhší čas pripravovali. Predstavili sa úspešní žiaci v sólovej hre na klavíri a cimbale, ktorí v celoslovenských súťažiach získali najvyššie ocenenia – zlaté pásma.

Mimoriadne zaujímavé boli vystúpenia hudobných zoskupení vytvorených špeciálne pre túto príležitosť, no účinkovali aj hudobné telesá, ktoré v škole pôsobia pravidelne. Štylovú a žánrovú pestrosť programu priniesla bubenická fanfára, newyorské tango s excelentným sólom akordeónového súboru, baroková skladba v podaní

Žiacky ľudový súbor. Snímka v nostalgickom čierno-bielom prevedení

komorného husľového súboru, duo priečných flaut, malá kapelka pre interpretáciu populárnej hudby. Prišiel rad aj na netradičné zoskupenia, ako priečna flauta - akordeón, spev - gitara - zobcová flauta, klavír - husle - gitara - bicie, alebo žiacky ľudový súbor, ktorý rozveslil publikum tromi ľudovými piesňami. Súčasťou koncertu boli sólové a skupinové choreografie - mažoretky v netradičnom štýle, úvodný valčík, či variácia z baletu Labutie jazero. Mozaiku hudby a tanca umocnila bohatá a pestrá výstava prác malých i veľkých výtvarníkov.

Súčasťou verejných koncertov ZUŠ bývajú dokonca i spoločné vystúpenia žiakov a pedagógov. Na júnovom koncerte odzneli hodnotné vystúpenia pedagógov v atraktív-

nom štýle bossa nova, či od geniálneho skladateľa Astora Piazzollu.

Počas 40-ročnej existencie škola vychovala stovky absolventov. Mnohí sú hudobnými pedagógmi na školách či v umeleckých inštitúciách. Ozdobou nášho jubilejného koncertu boli bývalí absolventi našej školy. Dnes konzervatorista **Damián Výrostko**, bratia **Peter a Pavol Jakabovci**, koncertní interpreti a hudobní pedagógovia gitarovej hry na konzervatóriu, alebo v histórii školy prvý absolvent tanca **Andrej Andrejkovič**, dnes sólista baletu Štátnej opery v Banskej Bystrici s emotívnym, pôsobivým scénickým tancom.

„Keď vzniká niečo krásne, výnimočné a trvalé, chce to mimoriadne úsilie a je za tým veľký

Andrej Andrejkovič, dnes baletný sólista v Banskej Bystrici

kus poctivej a tvrdej práce. A to je prípad našej umeleckej školy,“ zhodnotil starosta **Štefan Petrik**.

V novom školskom roku zaznamenáva škola najväčší záujem o hudobný odbor, predovšetkým o hru na gitare a klavíri, no stúpa aj chuť učiť sa hrať aj na husliach a akordeóne.

Darina Gaziová, riaditeľka ZUŠ Valalíky, red, foto: Peter Rakoci

Dôkaz, že na škole úspešne pôsobí aj výtvarný odbor

Stretko po 50 rokoch

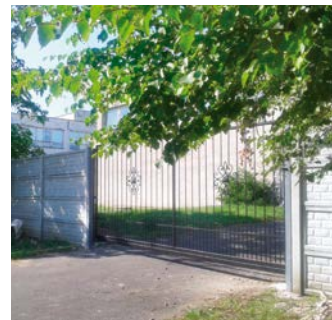
Vzácné stretnutie plné emócií - po päťdesiatich rokoch od skončenia základnej školy v Ždani v roku 1965. V júni sa takto prvýkrát po toľkých rokoch zišlo 36 bývalých spolužiakov z celkového počtu 56 - vedno s triednou učiteľkou B triedy **Helenou Jamborovou**. Deviatí medzitým zomreli a jedenásti neprišli zo zdravotných či rodinných dôvodov. Z tých čo prišli, sa mnohí ani nespoznali...

kčj, foto: Ing. Monika Knoteková

Seňa: nový plot a brána

Nové betónové oplatenie dlhé 480 metrov urobilo základnú školu v Seni krajšou a bezpečnejšou. Plot za 24 tisíc eur má posuvné brány, ktoré obec inštalovala za pomoci zamestnancov zapojených do projektu na vytvorenie nových pracovných miest. So svojím remeselným zameraním murára, zámočníka, vodoinštalatéra či elektrikára majú v súčasnosti v obci o prácu postarané.

ocú, ch

Novinky z materských škôl

Materská škola v **Kokšove-Bakši** hlási nárast záujmu o umiestnenie žiakov. V obecnom rozpočte sa podarilo nájsť financie na stavebné úpravy smerujúce k rozšíreniu kapacity školy. Dokúpili sa aj ležadlá, stoly či taniere. Stálo to dohromady 3 400 eur a do materskej školy tak môže nastúpiť až 45 detí.

V **Gyňove** nastúpili škôlkari do zrekonštruovaných priestorov. Vďaka podpore z envirofondu je budova zateplená, má nový náter, vykonané opravy a kúrenie.

obce, red

Vznešené stromy v našom regióne

Vrba z Nižnej Myšle medzi stromami roka

Do konca septembra bolo možné hlasovať za jedného z dvanástich finalistov ankety Strom roka a zvýšiť tak jeho šance na ošetrenie. Je medzi nimi aj vrba biela z Nižnej Myšle, ktorá rastie pri budove bývalej základnej a materskej školy. Finalisti získali v čase uzávierky Abovského hlásnika v štrnástom ročníku tejto celoslovenskej súťaže spolu vyše 5 000 hlasov.

Hlasovať za našu vrbu sa dalo formou hlasovacieho lístka na stránke www.ekopolis.sk aj na Facebooku. Vyhlasovateľ súťaže - Nadácia Ekopolis - spolu s partnermi ocení v októbri

víťazný strom a tiež troch hlasujúcich. A to nie je všetko! Výsadbový materiál za 500 eur dostane škola, ktorá poslala najviac hlasovacích lístkov.

Aký je príbeh stromu z nášho mikroregiónu? Vrba v roku 1974 vysadili učiteľky miestnej základnej školy. Pod jej 42-ročnou korunou vyrástla väčšina mladších Nižnomyšľanov. Dnes má obvod 410 cm a vypína sa do výšky 11 metrov. Najkrajšia na jar.

A ešte perlička. Patrónom ankety je už piaty rok spevák – akože inak – **Peter Lipa**.

kčj/foto Ekopolis

Medzi finalistami slovenskej súťaže Strom roka je aj vrba z Nižnej Myšle

Šikovné ruky na pohľadanie

V najmensej obci mikroregiónu Belži sa to šikovnými žienkami len tak hemží. Zdobenie medovníkov v podaní **Marty Demkovej**, háčkovanie **Marty Leškovej** (na snímkach) či tkanie **Margity Vargovčákovej** sú známe široko-daleko. Zároveň sa snažia zaspäčovať do tajov svojich zručností aj mladých a deti. Pestrú paletu výrobkov a tipov na ich prípravu predstavili počas Dňa obce 3. septembra.

op, red

Lipa v Nižnej Hutke

V Nižnej Hutke pri starej ceste pred Torysou stojí stará lipa. Pod ňou je Božia muka – kríž. Od obyvateľa, ktorý býva v blízkosti tohto vzácného stromu a zaujíma sa o jeho minulosť, som sa dozvedela, že údajne bola zasadená ešte v 17. storočí. Podľa odborníka **Martina Kolníka** môže mať až 230 rokov. Lipa spolu s krížom akoby tvorili miesto núkajúce zastaviť sa po dlhej ceste, ktorú museli absolvovať roľníci zo Zemplína na vozoch, ak chceli predať v Košiciach svoju úrodu. Zemplín s Košicami už v minulosti totiž spájala cesta vedúca cez Nižnú Hutku. Koniec koncov, je to tak aj dnes. No zo starého mosta sú už len pozostatky. Zničený bol v 2. svetovej vojne. A práve v jeho blízkosti lipa stojí.

Mária Szászfaiová, starostka

Nový zvon v Nižnej Myšli

Od 12. júla si môžeme pri kaplnke sv. Jána Nepomuckého pri lávke cez rieku Olšava zazvoniť. Zvon (na snímke) zakúpilo prostredníctvom finančného príspevku od obce Nižná Myšľa občianske združenie Dúhová stonožka. Veľká vďaka patrí **Ľudovítovi Peterčákovi** za realizáciu tohto diela šikovnými rukami. Pomáhali aj miestni pracovníci z verejnoprospešných prác.

Tip na víkend

Skárošský hrad

Ak obľubujete tajomstvá v prírode, práve pre vás bol určený prvý októbrový víkend. Počas neho sa už 26. raz konalo národné podujatie Výstup na 101 slovenských hradov a zámkov.

V našom regióne v Slanských vrchoch sa dalo vystúpiť k málo známym ruinám Skárošského hradu. Nachádzajú sa na skalnom výbežku asi 2 km nad obcou, presnejšie nad Tureckým potokom na kóte 512. Dostať sa naň možno aj okolo starého kameňolomu. Vystavaný bol na prelome 13. a 14. storočia a strážil cestu z Abovského Novohradu a k hradu Füzér v dnešnom Maďarsku. Veľa zaujímavého o ňom sa dozviete od špecialistu na stredoveké dejiny Košíc a ich okolia, **Ing. arch. Jozefa Duchoňa**. Tu je link na jeho článok <http://www.cas-sovia.sk/obce/skaros/hrad.php>

čer/kčj

Dni obce v novom amfiteátri

Nový kultúrny stánok vznikol rekordne rýchlo

Len v júni 2016 získala Čaňa kúpnu zmluvou 16,5-árový pozemok lemujúci námestie. S pozemkom, za ktorý obec zaplatila 70-tisíc eur, mali miestni už dávno svoj zámer. A prvého júla sa pustili do výstavby nového amfiteátra. Blížili sa dni obce, ktorých vyvrcholenie je vždy na konci augusta. Práve tak museli napredovať rýchlo. Počasie a ostatné okolnosti sa vyvíjali priaznivo.

Starosta **Michal Rečka** s kolegami a zamestnancami obce pracovali väčšinu prázdnin tvrdo od skorého rána do neskorého večera. Pridali sa firmy, ktoré vykonali odborné práce – pokládku strechy, elektroinštalácie, fasádne a iné práce.

Celé toto dvojmesačné úsilie nevyšlo nazmar. Deň „D“ sa nezadržateľne blížil, stavba rástla

Čaňania postavili pódium pre amfiteáter plne z vlastných prostriedkov. Ožil hneď vzápätí, na deň obce

priam pred očami. Až prišla sobota 27. augusta, dva dni pred Dňom obce. Pódium hodné vynaloženej práce a úsilia bolo hotové. Obec vložila do tohto projektu z vlastných prostriedkov 40 tisíc eur.

Je to síce len prvý krok, pretože celý projekt sa dokončí na budúcu jar a v lete. K pódiumu pribudne typické amfiteátrové sedenie, po bokoch vyrastú altánky na občerstvenie. No už dnes sa tešíme, že obec mohla pripraviť pre občanov obce i celého nášho regiónu skvelý program na krásnom pódium, ktoré si stredisková obec zaslúži.

Texty a fotografie na strane pripravila Obec Čaňa, redakčné úpravy CommHouse

Čaňa prilákala hviezdy aj obyčajných ľudí

Leto v Čani ponúka veľa možností zapojiť sa do rôznych športových aktivít. Víťané sú všetky obce z okolia. Aj v tomto roku si ich občania mohli zasúťažiť v klasickom i plážovom volejbale, tenisových štvorhrách či futbale. Vyhodnotenie sa konalo 29. augusta, počas Dňa obce. Nechýbalo ani tradičné kladenie vencov pri príležitosti 72. výročia SNP, ozbrojeného povstania voči fašizmu. Na miestnom cintoríne sa ho zúčastnili predstavitelia politických strán, štátnej správy a samosprávy.

Program pokračoval na námestí na novučickom amfiteátri. Prezentovali sa všetky naše spevácke skupiny, súbory i jednotlivci. A potom už prišiel čas pre pozvaných hostí. Ťahákmi programu sa stali moderátor a spevák známy z „Kaviarne Slávia“ **Peter Stašák**, po-

Folklorný súbor Abovčan vo víre vystúpenia na novom amfiteátri

Skupina Traky „pokrstila“ nové CD „Šicke sme tu kamaraci“

pulárna speváčka, východniarka **Kristína**, ako i domáca „hudobno-zábavná“ skupina **Traky**. Tá svoje vystúpenie okorenila krstom nového CD „Šicke sme tu kamaraci“. Atmosféra bola úžasná a veríme, že každý, kto prišiel, si našiel to svoje. Atmosféru na záver do tvorilo slávnostné zapálenie vatry s ohňostrojom.

Vystúpenie tanečnej skupiny **UNO** zo súkromnej ZUŠ V. Železnáka

Čím a kým sa mohli popýšiť niektoré naše obce počas svojich obecných osláv

Valaliky

Valaličania slávia svoj deň už koncom júna, čím udávajú tón dňom obcí v mikroregióne. Aj tentoraz postavili latku vysoko. Už v piatok 23. júna sa bežalo od studničky k studničke, v nedeľu sa hral stolný tenis a minifutbal. Horúčava na jarmoku nevalila, a tak svoje umenie mohli predviesť remeselníci a obchodníci, výkvet domácej umeleckej scény – od žiakov jubilujúcej ZUŠ-ky, cez Kadlubek a Paradne ňvesti až po pozvaných hostí. A tí naozaj stáli za to. Nevidiaci spevák Marián Bango, folklórny súbor Šarišan a hviezda celoslovenského formátu Marián Čekovský, tí všetci dodali Valalikám náboj obce, ktorá naozaj má čo oslavovať.

Pavol Kacvinský, red, foto: Dušan Kmec

Marián Čekovský si na pódium tradične zavolať deti

Haniska

Tento rok sa v Haniske priam vysypali jubileá. Spevácka skupina Hanišťanka vznikla pred piatimi rokmi, futbalisti OLD BOYS Haniska si pripomínajú 20. výročie vzniku. Základná škola slávi 45 rokov, futbalový klub 85 sezón a od posviacky kostola sv. Jána Nepomuckého uplynulo presne 360 rokov. Oslávenci mali aj v programe dni obce čestné miesto. Hlavné pásmo moderoval Štefan Skrúcaný a me-

Na snímke je trenažér Formuly 1

dzi ťaháky patrili simulátory Formuly 1 a prezúvania pneumatík.

Tradične delikátny guláš chutil v Ždani každému

Ždaňa

V poslednú augustovú sobotu sa konal 18. ročník Ždaňanského jarmoku. V programe „zahviezdili“ Drišťák a Slovak tango, výsledkami svojej práce sa pochválili chovatelia, sokoliari, záhradkári radili záujemcom, čo a ako pestovať.

Nižná Hutka

V predposlednú augustovú nedeľu ožila malá obec dobrou náladou pri káve a koláčoch, no lákal aj diviáci a srnčí guláš. Deti sa mohli vyblázniť na skákacom hrade aj s maľbami na tvárach, tie staršie prilákali tvorivé dielne pripravené Kultúrnym centrom Abova.

Vyšná Hutka

Deň D spestrilo varenie a ochutnávka jedál. Prišli ženské spevácke skupiny od Geče po Vyšnú Myšľu. Hral sa aj turnaj v minifutbale o pohár starostky, trofeje pre mladých hráčov i pre žiakov ostali doma vo Vyšnej Hutke.

Šikovné vyšnohutčianske kuchárky varili pre všetkých

Košická Polianka

Presne 681. výročie prvej písomnej zmienky si obec pripomenula v treťu augustovú sobotu v areáli ZŠ. Najviac zaujal spevácky zbor Ozvena, skupina Traky a žiaci Súkromnej ZUŠ Vlada Železnáka. Vo varení kotlíkového gulášu sa činili najmä domáci dobrovoľní hasiči, ktorí sú v tomto roku mimoriadne aktívni vo všetkom.

Starostka Marta Petrilová dekorovala družstvo mladších hasičov-kuchárov a s nimi zapózovala

Gyňovčania deviaty raz

Deň obce sa s podtitulom „Sednem sebe na lavočku u našim parku“ niesol v ľudovom tóne. Na výzdobu a dotvorenie atmosféry použili Gyňovčania predmety z každodenného života našich predkov. Vystúpila i cimbalová skupina Demeterovci.

Návštevníci sa mohli preniesť do minulosti

Deň Nižnej Hutky štartoval futbalovým turnajom

Kultúrne centrum Abova sa predstavuje

Sme aj u vás

Kultúrne centrum Abova (KCA) sa v prvom polroku prvýkrát zúčastnilo Dní mikroregiónu Hornád a mikroregiónu Pod Mošnikom, kam sme zavítali s tvorivými dielňami. Súťaž v ľudovom tanci „Šafova ostroha“ sme úspešne zorganizovali v Ždani, kde sa miestny kultúrny dom zmenil na jeden deň na Dom ľudového tanca. V nádhernom prostredí jazera Tajvan v Čani sa na celý týždeň usadili majstri rezbári. Výsledkom rezbárskeho plenára je okrem iného aj niekoľko sôch osadených v centre Čane. Svojím folklórnym vyobrazením prinášajú symbol tradičnej ľudovej kultúry do novovybudovaného kul-

túrneho areálu obce.

KCA so sídlom v Bidovciach je kultúrnym zariadením Košického samosprávneho kraja a vykonáva kultúrno-výchovnú, odbornú-poradenskú a osvetovú činnosť v rámci piatich mikroregiónov.

Medzi jeho ťažiskové podujatia nadregionálneho charakteru patria **Abovské folklórne slávnosti Rozhanovce, Dargovská ruža a Valalická krojovaná paráda**, ktorá bude 9. októbra. Okrem toho pravidelne usporadúva tvorivé dielne tradičných remesiel, koncerty, výstavy fotografií, školenia, prednášky a spolupracuje na obec- ných a mikroregionálnych poduja-

Tvorivé dielne na Dňoch mikroregiónu v Skároši. Dominika Častová z KCA ukazuje pletenie košíka. A tu je výsledok...

tiach. KCA je správcom Pamätníka v Dargovskom priesmyku, v areáli ktorého spoluorganizuje pietne akty a oslavy vojenskej histórie.

Tomáš Oravec, riaditeľ KCA, foto: Katarína Čaniová

Odkryté tajomstvá doby bronzovej

Návrat na Várhegy

Piaty ročník podujatia na archeologickej lokalite Várhegy (Varhed') v Nižnej Myšli, zameraný na propagáciu výsledkov archeologických výskumov, prilákal množstvo návštevníkov. Okrem tvorivých dielní a ukážok pravekých i súčasných remesiel mohli zblízka sledovať výskum archeológov, ktorí odkrývajú nálezisko opevnenej mladšej osady približne z roku 1400 pred n. l.

Najzaujímavejšie bolo sledovať archeológov priamo pri práci, ako odkrývali a čistili najdené predmety či kosti. Aj deti si vyskúšali hľadanie v pripravenom pieskovisku. Na mieste vypáleného zrubového príbytku z čias zániku osady II archeológovia objavili aj malý ženský idol, čo je štylizovaná plastika z hliny zobrazujúca pravdepodobne dievčatko. Veľkosť osady odhaľuje odkrytý základový žľab drevenej palisády z jej opevnenia. Keďže výskum stále prebieha, viac prinesieme v ďalšom čísle.

Technické typy určite neobišli prístrešok s rozostavanou tunelovou pecou na výpal keramiky. Organizátori Východoslovenského múzeu v Košiciach a OZ Collegium Myssle pripravili aj podrobný náčrt s rozmermi a pracovný postup, ako túto 3 m dlhú a 1 m širokú pec vyrobiť. Jej predchodcom boli jaskynné pece.

Monika Floriánová,
foto: www.kosice.estranky.sk

Vznikajúci skanzen vďaka zanietennej práci dobrovoľníkov z obce a OZ Collegium Myssle nadobúda z roka na rok jasnejšie rysy. K masívnej vstupnej bráne do osady I pribudlo dlhé palisádové opevnenie osady. Lebký na koloch upozorňovali, že do osady sa dostanú už len cez nový 22-metrový most ponad priekopu. Vzniknúť mohol vďaka finančnej podpore Jaroslava Lovíča, Nadácie TA3, Radoslava Bujdoša a obce Nižná Myšľa.

Omša pri Koscelku

Obe Myšle – Vyšná i Nižná – spoločne zorganizovali podujatie na archeologickej lokalite Koscelek. V nedeľu 24. júla sa konala tradičná omša pri príležitosti sviatku sv. Magdalény. Nasledoval guláš, k dobrej chuti vyhrávala kapela Atlantic z Kráľovciac. **nm**

O našej abovskej identite – 3. časť

Naša hutoracka bešeda

Vtáka po perí, človeka po reči (poznať)... Staré známe, výstižné príslovia... Áno, aj nás Abovčanov ako ľudí žijúcich na tomto našom kúsku zeme zvanom Abov ľudia z iných končín ako takých ľahko identifikujú práve podľa našej reči, presnejšie podľa nárečia, ktorým hovoríme.

Aké je toto naše nárečie a čím sa odlišuje od nárečí našich susedov – Spišiakov, Šarišanov a Zemplínčanov? Pred odpoveďou na túto otázku žiada sa uviesť tri krátke poznámky:

1. Na rozdiel od azda väčšiny obyvateľov historického Spiša, u ktorých ešte aj dnes možno bežne počuť, že *rečujú po spiski*, podobne od Šarišanov, ktorí *hvarja po šariski*, i Zemplínčanov, ktorí *hutorja po zemplínski*, vo výsledkoch našich dávnejších nárečových výskumov (dnešný stav už môže byť trochu iný) nemáme záznam, žeby sa u nás v Above *hutorelo po abovski* (ani – podľa starších podob názvu stolice – *po abaujski* alebo *po abaujsko-turňanskí*). Vždy len: *hutorime po hutoracki*, *mi hutoraci*.

2. Ak dnes v niektorej našej obci počujeme slovo náreče, je to iba hláskovo upravený spisovný výraz. Príslušníci staršej generácie obyvateľov, ktorých ešte môžeme označiť za ako-tak spoľahlivých nositeľov nárečia, ho nepoužívajú. Na označenie „svojej“ ľudovej reči, odlišnej od spisovného jazyka, využívajú slovo *bešeda*. Preto sa do ná-

zvu tohto nášho príspevku dostala *naša hutoracka bešeda*...

3. Musíme veľmi stručne uviesť aj to, že ak sa o našich nárečiach hovorí ako o spišských, šarišských a ďalších, neznamená to, že nárečia všetkých obcí príslušnej bývalej stolice sú rovnaké a charakterizujú ich všetky znaky typické pre túto nárečovú oblasť. Naopak, môžu byť a aj sú medzi nimi určité rozdiely, najmä v okrajových častiach území stolíc, kde dochádzalo k vzájomnému ovplyvňovaniu sa nárečí obcí susediacich stolíc. Tak je to aj v našom Above. V nárečiach obcí na severe nachádzame znaky šarišské, vo východnej časti znaky zemplínske a na severozápade znaky spišské. Dokonca ako osobitné nárečie sa vymedzuje tzv. západabovské nárečie (obce Poproč, Rudník a ich okolie), v ktorých – ako dôsledok starších presídľovacích procesov – ešte aj dnes fungujú znaky sotáckych nárečí z okolia Humenného. Takže nakoniec našu (abovskú) *hutoracku bešedu* reprezentujú nárečia obcí stredného a južného (nie „horného“) Abova, ku ktorým, zhodou okolností, patria všetky obce nášho mikroregiónu Hornád.

► Malé, no predsa rozdiely

Po abovsky, teda *našou hutorackou bešedou*, hovorí čiže *hutori* ten, kto vo svojej reči uplatňuje súbor typických znakov tohto nárečia (nie iba niektorý z nich, lebo viaceré sa jednotlivo vyskytujú aj v iných ob-

lastiach). Popri takých, ktorými sa zaraďuje do celej skupiny východoslovenských nárečí (absencia dlhých hlások, prízvuk na predostatnej slabike, vyrovnávanie rodov a pádov a mnoho iných), a ďalších, ktoré má spoločné so šarišskými a spišskými nárečiami (typy *parobek*, *dzevečka*, *teho dobrego* oproti zemplínskemu *parobok*, *dzivočka*, *toho dobroho*) sú to najmä: podoby slov typu *hvezda*, *šedzem* (nie *hvizda*, *šidzem*), rovnako podoby typu *pojď*, *maj* (nie *pujď*, *muj*); podoby slov *jek*, *jeki*, *jeki-teki*, *tekoj* ap. (v juž. Above *jak*, *jaki*, *jaki-taki*, *takoj*); spoluhláska *h* aj namiesto *ch* (*hlava*, *hutoric* – *muha/mucha*, *hodzic/chodzic*); spoluhláska *š*, *ž* aj namiesto mäkkých *ś*, *ź* (*šikovni*, *žena* – *šeno/šeno*, *žima/žima*); podoby slov typu *krev*, *ovca*, *bratov* (nie *kref*, *ofca*, *bratuf*); výslovnosť pred-

ložky ku všade ako *gu* (*gu koscelu* aj *gu mne*, *gu tebe*); tvary slov typu z *hlopama*, *zo ženama* aj (v juž. Above) z *hlopami*, *zo ženami*; tvary typu *babovi*, *Marišovi*, podoby slovičiek typov *robel*, *vidzel*, *pel*, *žel* (v juž. Above v jednoslabičných formách *pil*, *žil*), *vidzic*, *hviždžic*, *lecic*, typu *ňesol/ňes*, *žedol/žed*, *spadnul/spadol/spad*, formy prídavných typov *boľ*, *stanol*, *kopnoľ*, *čoľ* (v juž. Above *bul*, *stanul*, *kopnul*, *čuľ*); formy typu *f* *Košici*, v *Rozhanovci* (v juž. Above *f* *Košicoh*, v *Rozhanovcoh*); zo slovných zásob celý rad slov vyskytujúci sa len v našej *hutorackej bešede* (prípadne len zriedka aj inde): *furmaňec* „hradská“, *kavač* „štrk“, *breskiňa* „marhuľa“, *komper* „zemniaky“, *lepetka* „nočný motýľ“, *da-raž* „ovad“, *fergetov* „oplen“, *humno* „stodola“ atď.

Ladislav Bartko

Trstené žilo dychovkou

Dychový súbor Hornád v lete zorganizoval 2. ročník prehliadky dychovej hudby. Z ihriska v Trstenom pri Hornáde zneli nielen ľudovky, ale aj polka, valčík či tango v podaní dychovej Valaliky, Myslava, Nováčanka a Hornád. Plechové i drevené nástroje prevetrávala aj hasičská dychová hudba z Košíc. O spestrenie programu sa postarali domáci žiaci ZUŠ a mandolínový súbor Rjabinuška.

mf, foto: ocú

Spolu ladia

Obecný úrad Čaña a tamojšia spevácka skupina Klubovčanka sú príkladom úzkej vzájomnej spolupráce. Keď Klubovčanky nacvičovali podľa výukového videa Veselú karičku, ktorú potom 23. júna spolu s takmer tisíckou ďalších účastníkov predviedli na košickej Hlavnej ulici, OcÚ im poskytol premietanie techniku na uľahčenie nácviku. Zišlo sa im to aj v závere augusta, keď sa predstavili na Zemplínskych slávnostiach v Michalovciach. Šikovné podujatie s názvom Abov a Havaj spolu urobili zas s redakciou Abovského hlásnika. Redaktorky totiž vo voľnom čase tancujú havajské tance. A kde sa stretli? No predsa v redakcii (na snímke). S hosťami a koláčmi. Lebo priateľstva nikdy nie je dosť...

kčj, foto: Eugen Bernáth

Projekt potravinovej pomoci

Od augusta sa rozdávala na Slovensku potravinová pomoc pre sociálne odkázané rodiny. Tento

projekt čerpá finančné prostriedky z fondu európskej pomoci pre najzraniteľnejších. Zorganizoval ho Slovenský červený kríž v spolupráci s Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny a za pomoci obcí. Aktivity zahŕňajú distribúciu potravinových balíčkov, teplého jedla, hygienických balíčkov a podporu distribúcie darovaných potravín. Projekt by mal pokračovať do roku 2020.

Pracovníčky červeného kríža rozдали v komunitnom centre v Čani 134 balíčkov pre 54 rodín

Kokšov-Bakša renovuje

Autobusové zastávky sú našou vizitkou. Vedia to i v obci Kokšov-Bakša. Donedávna boli zastávky dedičstvom doby dávno minulej. Zub času poznačil ich ťažkú a hrdzavú konštrukciu, „ozdobenú“

rôznymi nápismi a hrubou vrstvou preplepených plagátov.

Nové zastávky sú úplne iné. Ide o priehľadné prístrešky, kde cestujúci nájdu tabuľu s cestovným poriadkom, drevenú lavičku s operadlom i odpadkový kôš. V Kokšove-Bakši veria, že pekný vzhľad si zastávky udržia čo najdlhšie.

Kultúrny dom v obci je tiež krajší, jeho hlavná sála dostala novú maľovku. Zakúpené závesy so stenou farebne ladia a aj prebrúsenie podlahy na parkete prispelo k modernejšiemu „looku“ kultúrneho domu. Okamžite stúplo množstvo rezervácií týchto priestorov na rozličné oslavy a podujatia.

Kokšov-Bakša sa už nemusí za zastávky hanbiť

Privítali najmenších občanov obce

V Košickej Polianke sa po viacročnej odmlke vrátili k organizovaniu milie občianskej slávnosti, akým je uvítanie detí do života obce. Do vynovenej sály kultúrneho domu pozvali rodičov s predstaviteľmi obecnej samosprávy potešili všetkých prítomných. Rodičia 23 detí si okrem toho odniesli zo slávnosti pekný spomienkový predmet s erbom obce a neveliký finančný príspevok pre svoje dieťa.

kdz

V Seni resuscitovali

Občania Sene zažili nedávno obzranný „kolaps.“ Pani doktorka po 49 rokoch neočakávane ukončila svoju prax v tunajšej ambulancii. Navyše,

priestory zdravotného strediska boli zastaralé a v nevyhovujúcom stave. Obec sa však naliehavej situácie nezľakla. V rekordne krátkom čase začala rekonštrukciu priestorov spojenú s výmenou okien a zároveň hľadala nového lekára. Dnes činnosť zdravotného strediska opäť oživa. Bývalej pani doktorke za jej celoživotnú prácu ďakujeme a novému osadenstvu ambulancie prajeme veľa zdravých a spokojných pacientov.

Vynovená ambulancia v Seni

Hasili obrovský požiar

Našťastie, 28. júla šlo iba o cvičenie. Zúčastnili sa zástupcovia všetkých hasičských staníc v Košiciach a okolí, teda aj z nášho regiónu. Popri profesionálnych hasičoch sa do cvičenia, ktoré spočívalo v simulovanom hasení niekoľkých horiacich hektárov lesa pri Skároši, zapojilo až 10 dobrovoľných hasičských zborov. Na snímke nástup.

foto: Miroslav Turčanik

Haniska: Polícia radila

Prvý septembrový deň v Haniske patrila polícii. Skúsení príslušníci prednášali v ZŠ a v kultúrnom dome na tému Ako chrániť svoj život, zdravie a majetok. Deti i dospelí sa dozvedeli, čo robiť a čo nerobiť, aby nedali príležitosť zloďejom a podvodníkom.

Tretie miesto pre bytový dom

Obytný dom v Nižnej Myšli, o ktorom sme písali aj v Abovskom hlásniku, získal ocenenie. V súťaži „Progresívne, cenovo dostupné bývanie 2015“ obsadil v kategórii A – bytové domy s úsporným riešením bytov – tretiu priečku spomedzi 14 súťažiacich obcí z celého Slovenska, ktoré realizovali výstavbu bytových domov. K cene prislúcha dotácia 1 200 eur z rúk ministra dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja. Poďakovanie patrí aj bývalému starostovi **Ľudovítovi Gregovi, Darine Dieovej** za stavebný dozor, projektantom, zhotoviteľovi - spoločnosti **Inžinierske stavby**, ako i všetkým, čo priložili ruku k dielu.

Seňa si posvieti na psy...

...a najmä na ich majiteľov. Konkrétne na tých, ktorí štvornohého priateľa chovajú, no nemajú zaplatený poplatok. Obec sa v októbri chystá zverejniť na obecnej internetovej stránke zoznam majiteľov psov, za ktorých eviduje zaplatený poplatok. Vyzve občanov, aby nahlásili majiteľov, u ktorých sa psy nachádzajú „načierno.“ Samozrejme, že nahlásenia budú anonymné. Seňa chce docieľiť, aby si všetci občania plnili zákonnú povinnosť. Ďalším dôvodom sú túlavé psy, ktoré ohrozujú ľudí a ich majiteľia často popierajú vlastníctvo zvierata. Obec identifikuje psa podľa prideleného štítku, dostanú ho však len tie, ktorých majitelia platia poplatky.

Stranu pripravili obce a redakcia

Skárošania cez hory

Takmer 150 nadšených turistov a občanov Skároša si dalo zraz v poslednú augustovú nedeľu pred obecným úradom, aby sa spoločne vydali na 37. ročník prechodu Slanskými vrchmi. Po tradičnej trase krásnym lesom sa po dvojhodinovej túre dostali všetci účastníci k chate Karol'ka, kde už bol pre všetkých pripravený vynikajúci guláš od chlapov z dediny. Po príjemnom oddychu v lone krásnej prírody sa účastníci v dobrej nálade vybrali na spiatočnú cestu. *foto: ocú*

Kalendár podujatí

1. októbra	- Parkúr na ihrisku s maskotmi – Seňa
2. októbra	- Spevácke skupiny z regiónu spievajú k Mesiacu úcty k starším – amfiteáter Čaňa
9. októbra	- Valalická krojovaná paráda
15. októbra	- Beh Myšľou a Gadžibál – Nižná Myšľa
október	- Jesenný festival chrámových spevov
12. - 13. novembra	- Oblastná výstava zvierat – Geča (sobota 9.00 - 17.00, nedeľa 8.00 - 14.00 hod.)
17. novembra	- Volejbalový turnaj – Čaňa (prihlásenie na tel. číslo 0607/86 86 10)
19. novembra	- Poľovnícky ples – Ždaňa

Viac informácií nájdeš na www.regionhornad.sk

Na kolesách za dobrú vec

Už po siedmy raz nasadli ľudia so srdcom na správnom mieste na bicykle a šliapali do pedálov cez celé Slovensko. Charitatívna jazda sa konala na počesť **Edka Deáka** zo Ždane, ktorý dlhé roky statočne zdolával onkologické ochorenie a liečbu. Edko svoj boj prehral, no v myšliach a srdciach žije stále. Dobročinná cyklojazda začínala v Ždani 12. júna a skončila sa 18.

júna v Bratislave. Počas dlhých kilometrov prispeli ľudia na pomoc onkologicky chorým deťom sumou 26 530 eur. Všetkým patrí vďaka.

V Nižnej Myšli štartovala piata etapa charitatívnej akcie Káčer na bicykli, ktorú organizuje Nadácia TA3. Tá pred piatimi rokmi prispela na odstraňovanie následkov záplav a zosuvov pôdy. Pred štartom správcovi nadácie **Petrovi Káčerovi** za-

Štart cyklojazdy na počesť Edka Deáka

spievala Nižnomyšľanka a potom sa mohol vydať na cestu do Kapušian. Pred odchodom ešte odovzdal symbolický šek na myšľiansky skanzen

Ladislavovi Olexovi z archeologického ústavu SAV.

OcÚ Ždaňa, Matúš Lukáč,
foto: Karol Štubňa

Značková strecha z prírody.

čierna zostane čierna

Jesenné zľavy

až do
-50%

DACHmat
STREŠNÉ MATERIÁLY

Rastislavova 91, Košice 055 / 678 30 69

www.dachmat.sk

Mesiace v znamení futbalu

Rôznorodý tím z Nižnej Myšle našiel vzájomnú „chémiu“ a vyhral turnaj veteránov vo Vyšnej Myšli

Nielen EURO 2016 hýbalo leptom. Ani v našom mikroregióne hádam niet obce, kde by chýbal najpopulárnejší šport.

Hralo sa na rôznych turnajoch, obecné i nadobecné, vo všetkých vekových kategóriách, no predovšetkým pre radosť.

► V Ždani sa aj oslavovalo

Po dlhých 16 rokoch postúpili ždaniarski futbalisti pod vedením

Celok Hornád Ždaňa bude v tejto sezóne hrať o ligu vyššie ako vlani

Vo svojej obci zbierajú jeden vavrín za druhým (Kokšov-Bakša)

trénera **Petra Juhása** zaslúžene do I. triedy súťaže Oblastného futbalového zväzu Košice-okolie.

► Veteráni: nový turnaj

„Starí páni“ sa na nedostatok futbalového vyžitia počas leta sťažovať rozhodne nemohli. Vo Vyšnej Myšli sa hral už 19. júna prvý ročník turnaja veteránov nad 40 rokov. Zvítazila Nižná Myšľa, ktorej hráči nazbierali do tabuľky sedem bodov. Vyšná Hutka získala päť, domáca Vyšná Myšľa dva a Blažice jeden. Každé mužstvo bolo odmenené trofejou a hráč dosta-

li pamätné medaily. Turnaj sa vydal a organizátori by o rok radi rozšírili počet mužstiev na šesť.

► Športová ulica verná názvu

Z obecných turnajov si zaslúži pozornosť ten v Kokšove-Bakši. Konal sa 17. ročník a po prvom pokuse, ktorý prekazilo nepriaznivé počasie, to na druhý raz vyšlo. Svojmu menu zostala verná Športová ulica; jej tím vyhral obecné zápolenie už piaty raz za sebou. Na svoje si prišli aj nešportovci. Podával sa totiž guľáš a žrebovala tombola.

Na konci augusta bol turnaj starých pánov o Pohár SNP ozdobou čaniarskych dní obce. Domáce družstvo si odnieslo vytúženú trofej

Priehrštie turnajov v Čani

Už koncom júna prebiehal v športovej hale volejbalový turnaj za účasti družstiev nášho regiónu, kde si prvenstvo odnieslo družstvo „Pink Panther“ z Čane. Začiatkom augusta sa víťazom plážového volejbalu miešaných dvojíc na „Silva ranči“ stalo družstvo „Pavúček“. Súbežne na ranči a na ZŠ zápolili v závere augusta tenisti vo štvorhrách. Dominovali **Štefan Miľo** a **Radoslav Bitto** z Čane. Súrodenci **Sečovci** žijúci v USA skončili druhí a dvojica **Tomčo/Hadida** obsadila tretiu pozíciu.

Duo Miľo/Bitto vyhralo turnaj v „debloch“ v Čani

Medaily ako na páse

Miroslav Šušnýak zo Sene je pretekárskym plavcom medzi telesne postihnutými – a nie hocijakým. V tomto roku na Európskych univerzitných hrách v chorvátskej Rijeke získal z piatich disciplín štyri striebra a jeden bronz.

Miroslav pláva od základnej školy, úspechy zbiera už 10 rokov. Je štvornásobným juniorským majstrom sveta 2008 z New Yorku, na seniorskom šampionáte v brazílskom Riu v roku 2009 obsadil jedenástu priečku.

Ako jediný hendikepovaný reprezentant pravidelne súťaží so zdravými športovcami. Jeho snom je paralympiáda v Tokiu 2020. Už dnes prispôsobuje svoj životný štýl tomuto cieľu. Držíme palce!

Miroslav Šušnýak
v plnom nasadení

ocú, red

Vydáva: Regionálne združenie obcí Hornád so sídlom Osloboditeľov 22, Čaňa, IČO: 319 65 041, **redakcia:** Communication House, s.r.o., **adresa:** Štefánikova 6, 040 01 Košice, **tel/fax:** 055/623 00 70, 0905 812 883, **e-mail:** regionhornad@gmail.com, **vedúca redaktorka:** PaedDr. Katarína Eva Čániová, **redaktor:** Mgr. Anton Oberhauser 0911 291 255, **redakčná spolupráca:** Ing. Monika Floriánová, Mgr. Katarína Čániová, **redakčná rada:** predseda Mgr. Karol Dzugas, Ing. Miloš Barcal, Róbert Janotka, JUDr. Ľubomír Vranka, Ing. Štefan Petrik, Mgr. Denisa Vargová, **web:** www.regionhornad.sk, **tel:** 055/698 00 21. Vychádza ako štvrťročník pod registračným číslom EV 3592/09, ISSN 1339 - 2549, **sadzba:** Jozef Veselý - FOGRA studio Košice, **tlač:** ROTAPRINT, s.r.o. Redakcia nezodpovedá za obsah doručenej inzercie.